

Prezenta lucrare conține _____ pagini

**EVALUAREA NAȚIONALĂ PENTRU
ABSOLVENȚII CLASEI a VIII-a**

Anul școlar 2023 – 2024

Limba și literatura rromani maternă

Numele:.....

Inițiala prenumelui tatălui:

Prenumele:.....

Școala de proveniență:

Centrul de examen:

Localitatea:

Județul:

Nume și prenume asistent	Semnătura

A	COMISIA DE EVALUARE	NOTA (CIFRE ȘI LITERE)	NUMELE ȘI PRENUMELE PROFESORULUI	SEMNĂTURA
	EVALUATOR I			
	EVALUATOR II			
	EVALUATOR III			
	EVALUATOR IV			
	NOTA FINALĂ			

B	COMISIA DE EVALUARE	NOTA (CIFRE ȘI LITERE)	NUMELE ȘI PRENUMELE PROFESORULUI	SEMNĂTURA
	EVALUATOR I			
	EVALUATOR II			
	EVALUATOR III			
	EVALUATOR IV			
	NOTA FINALĂ			

C	COMISIA DE EVALUARE	NOTA (CIFRE ȘI LITERE)	NUMELE ȘI PRENUMELE PROFESORULUI	SEMNĂTURA
	EVALUATOR I			
	EVALUATOR II			
	EVALUATOR III			
	EVALUATOR IV			
	NOTA FINALĂ			

- Toate subiectele sunt obligatorii.
- Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de două ore.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

Del pes o təksto:

E mamăqi daj-kaxni

palal i Noemi Kordovan

Me sem i Alina thaj kamav te vakărav tumenqe palal jekh godăver zivutro. La mamă si la jekh daj-kaxni deše kaxnōrrença. Kamavas te khelav man kadale kaxnōrřança, tha` i daj kaxni na mukhel man. Kana zav karing lenthe, i kaxni phukhărel pesqe pora, bašel rušli. Te kamavas te „ćorav” laθar jekhe tiknorres – xutelas manthe. E mamăqi kaxni grizisarel zoralas pesqe kaxnōrrenθar. Sa o dīves rodel le tiknenqe lache xabena.

Daraθar, nijekh aver kaxni andar i bar na bešel pašal e kaxnōrřă kana xan. I măm̃i phendăs kaj na sas la nijekhvar jekh daj-kaxni kaj te grizisarel pesqe tiknenθar sar kadaja.

Kana kerdōl pes răt, i kaxni astarel e ćokoça e mamăqi fista thaj i măm̃i zanel so si i vrăma te putarel o udar te aven e kaxnōrřă andre te soven. I daj-kaxni 3al pašal o bov, kothe kaj i măm̃i anglekerel lenqe e ratăqo xaben.

And-jekh palomezimëri, me thaj i măm̃i gelăm k-e niște nămură and-o gav.

– Marinea! akhardăs i măm̃i le papos. Te na bistres te putares o udar te șaj te avel i kaxni andre! Xatărdăn, Marinea?

– Xatărdem, phenel o păpos sovalo. Sar te bistarav? 3an... na avela khanć tumare kaxnăça...

Kana areslăm palpale khere, răte – i kaxni na sas khanikaj. O păpos sovdăs anglal te soven e kaxnă. I ćorri măm̃i! Na maj dikhlem la te avel kadja rušli. Maj but ćăsură rodăm and-i bar, p-o drom, savorre thanesθe. Ivăθe.

Palal but vrăma gelăm te sovas and-i livni. Xurăvdăm amen and-e sovipnasqe gada, kerdăm amenqe trușul thaj kamlăm te ćhas amen and-o sovthan. Andar jekh, așundăm niște bașa. I măm̃i vazdăs o parind. Dikhălăm o șero e kaxnăqo.

– Klonk-klonk! kerdăs voj loșali.

– Vaj manθar! mardăs i măm̃i andar e vasta. Te dikhes kaj garavdăs pes! Godăver kaxnie! Sar șaj uklile e șopnă e kaxnōrřă? Na xakărav!

Texarinăθe, i kuć daj-kaxni thaj pesqe deș kaxnōrřă beșenas godăver pašal o udar, a3ukărindo3 te uștel i măm̃i te mukhel len avri.

– Klonk, klonk, klonk, na keren lărma! phenelas voj pesqe tiknorrenqe. Na maj si but! Uștel i măm̃i... maj si jekh ćira. Maj mukhen la te sovel!

Xramosar o amboldipen ka-o svàko mangipen, dikhindoj o dino tèksto kaθar o jekhto subjèkto.

1. Xramosar, andar o dino dikcionarosqo artikulo, o sènso andar i avutni fràza vaś o alav „palal”:
„Me sem i Alina thaj kamav te vakàrav tumenqe **palal** jekh godàver zivutro...” **2 pùntkură**

palal 1. *prep. despre, după* 2. *adv. în spate, apoi*

2. I Alina vakàrel palal ...
a. jekh godàver zivutro.
b. jekh nasul zivutro.
c. deś lače manuśa.
d. palal jekh nasul daj. **2 pùntkură**

O lačo amboldipen si ka-i grafèma .

3. La mamă sas la jekh daj-kaxni kaj ...
a. sas korkorri.
b. sas la deś kaxnòrră.
c. sas la efa kaxnòrră.
d. sas kali. **2 pùntkură**

O lačo amboldipen si ka-i grafèma .

4. Xramosar p-o telutno than savo si o tìtulo e tekstosqo. Ćačar tiro amboldipen xramosarindoj duj informàcie andar o dino tèksto. **4 pùntkură**

5. Xramosar „X” palal svàko enùnco kaj te sikaves kana si ćaćes vaj na, dikhindoj e informàcie andar o dino təksto.

6 pùntkură

O enùnco	Si ćaćes	Na si ćaces
a. E mamăqi kaxni na grizisarel pesqe kaxnörrenθar.		
b. Nijekh aver kaxni andar i bar na bešel pašal e kaxnörřă kana xan.		
c. I màmi phendăs kaj na sas la nijekhvar jekh daj-kaxni kaj te grizisarel pesqe tiknenθar sar kadaja.		
d. I kaxni astarel e ćokoça e mamăqi fista thaj i màmi žanel so si i vrăma te putarel o udar te aven e kaxnorră andre te soven.		
e. I daj-kaxni žal pašal o udar, kothe kaj i màmi anglekerel lenqe e ratăqo xaben.		
f. And-jekh palomezimèri i màmi gelăs k-e nište nămură and-o gav.		

6. Vakăr, and-e 50–80 alava, **palal tiro kamlo životro!**

6 pùntkură

7. O Marku thaj i Daniela vakăren palal o pućhipen: „Si importànto e dialèktură e rromane ćhibăqe vaj i khethani rromani ćhib?”

O Marku: *Me phenav so si importànto importanto kaj pašal e manuśesqo kher te aven vi životre/ animàlură.*

I Daniela: *Me phenav so si importànto kaj e životre te aven barărde nùmaj pašal o kher na and-e apartamèntură.*

- Xramosar jekh təksto and-e 60 – 100 alava, and-o savo te xramosaras so tu patăs palal o phenipen le duje ženenqo.

8 pùntkură

2. O alav telal savo si cirdini jekh lînia andar o enûncio: „Kamav tuqe but **baxt...**” si

- a. substantivo/ navni.
- b. pronòmbro/ sarnavni.
- c. vërbo/ kernavni.
- d. adžektivo/ pašnavni.

2 pùntkură

O lačo amboldipen si ka-i grafèma

3. O vërbo telal savo si cirdini jekh lînia andar o enûncio: „Akana me **areslòm** khere” si ka-o mòdo...

- a. indikativo.
- b. konžunktivo.
- c. kondicionàlo.
- d. infinitivo.

2 pùntkură

O lačo amboldipen si ka-i grafèma

4. O David xramosarel palpale jekh mesàžo pesqe amalesqe. Xramosar, maj tele, and-e ćuće thana, e trebutne alava palal sar mangel pes and-e parantèze. 4 pùntkură

Kuç mirro amal Dorin,

Som but lošalo sosqe _____ (**prinžarel, o nakhlo vaxt**) tut.

Vi me but _____ (**kamel, o akanutno vaxt**) te dikhas amen haj te maj khelas amen khethanes vi te ašunaš mùzika.

But ažukărav te dikhav _____ (**tu, ka-o kèzo akuzativo**) palem. Ži atùnc d-ašti te maj vakăras k-o telefòno thaj p-o internèto. Vi me kamav tuqe baxtagor ka-i Nacionàlo Evaluàcia.

Bare _____! (**kamipen, ka-o jekhipen, o sociativ-instrumentàlo kèzo**)

Tiro amal,

O David

5. Ker jekh propozìcia and-i savi o alav „internèto” te avel ka-o kèzo nominativo. 4 pùntkură

6. Ker jekh fràza andar duj propozìcie and-i savi e predikàtură te aven e vèbură „areslôm” thaj „gelôm”. **4 pùntkură**

7. O telutno tèksto si lino palal o internèto. Anda lesθe si vortografiaqe thaj puntuaciaqe doša. Lačhar o tèksto, xramosarindoj les lačhes pa-o telutno than. **4 pùntkură**

And-o kadala berś, i nacionàlo olimpiàda e rromane čhibăqi inkerdôm pes and-i fòros Kluž-Napoka. Kathe line kotor 72 siklövno andar 30 žudècură.

8. Ker jekh tèksto, andar 40–70 alava, and-o savo te sikaves „**sosθar si importànto te avel amen amala thaj te das duma lençar?**” **8 pùntkură**

Del pes o təksto:

E kheresqe zivutre

palal o Jonel Kordovan

Kana somas maj tikno,
Plačalas *man` o rikono*,
Khelavas man vi e mucaça
Zorale bare lošaça.

I mùca si amalikani,
Godăver thaj but *xarani*.
O zukel si maj zoralo,
E manușesqe but pakivalo.

I parni thaj thuli guruvni
Si but lači *thudali*.
Te vakăras pal` i kaxni,
Voj si bari *anrali*.

O šukar grast si butărno,
O *balo-i* thulo thaj *masalo*.
Savorre kheresqe zivutre
Si amenqe trebutne.

(O tēksto kajθar O jekhto subjēkto sas lino andar o lil „E dajaqi romani čhib vi literatūra vaš i trinto klāsa, București, Editura Sigma, 2020, p. 62 thaj kajθar O dujto subjēkto sas xromosarde kajθar e autθururā kaj kerde o subjēkto; e dikcionarosqo artikulo sas adaptisardo andar o *Dicționar rrom-romān*, Gheorghe Sarāu, București, Editura Sigma, 2006, p. 145; o tēscto kajθar O trinto subjēkto sas lino andar o lil E dajaqi rromani čhib vi literatūra vaš i trinto klāsa, București, Editura Sigma, 2020, p. 58)